

МЕТРИЧНА СТРУКТУРА ГАЗЕЛЕЙ АМІРА ХУСРО ДЕХЛЕВІ

Кулик А. С.

Метрична система 'aruz* عروض, винайдена у VIII ст. Халілем Ібн Ахмадом, стала для всіх близькосхідних літератур одним з найбільших організуючих елементів вірша, кістяком, на який нарощувалася тканина поетичного твору. Визначна роль, що відводилася розмірам і ритмам у процесі віршування, сприяла масовій появі у середні віки трактатів, присвячених детально розробці цього питання. Арабські і перські філологи залишили у спадок сучасним науковцям величезне теоретичне надбання, дослідження якого надає сходознавчим наукам безцінний матеріал. Відтак, проаналізовані і перекладені арабські трактати з метрики [Фролов 1991; Крачковский 1960], досліджені наукові праці з середньовічної перської поезики як загального [Чалисова 1985; Чалисова 1997; Мусульманкулов 1989], так і вузького характеру [Бертельс А. Е. 1959; Аллахвердиев 1992; Рейснер 1996]. Серед авторів, що зверталися до проблем арабо-перської версифікації, Парвіз Нател Ханларі [خانلری 1373], Садроддін Заманіян [زمانیان 1374], Ф. Є. Корш [Корш 1901], А. Ю. Кримський [Крымский 1911], А. Джафар [Джафар 1960] І. В. Стеблева [Стеблева 1970] тощо.

Говорячи про поетичну творчість Аміра Хусро Дехлеві (1253–1325), зокрема його газельну лірику, необхідно зазначити, що вона представлена обмеженим колом робіт: найчастіше, це – розділ монографії, де розглядається творчий спадок поета в цілому [Mirza 1974; ЗПґ 1996; Sharma 2005], коментарі укладачів диванів [1361 نفیسی; 1380 روشن], зрідка – поодинокі розвідки [Табатабаи 1975; تسبیحی]. В подібному світлі актуальними стають будь-які роботи з дослідження газелей Аміра Хусро, однією з таких є монографія Г. У. Туйчиевої, присвячена визначенню метрики ранніх газелей поета [Туйчиева 2005]. На жаль, дослідження ґрунтується виключно на поетичному матеріалі з першого дивану Хусро Дехлеві, тоді як ми залучали до розгляду газелі з п'яти збірок поета. Як відомо, ліричний спадок Аміра Хусро міститься в п'яти диванах, написаних у різні періоди

життя поета: «تحفة الصغر» («Дар юності») у віці 19 років, «وسط» («Середина життя») у віці 24 років, «غرة الكمال» («Повнота досконалості») між 34–43 роками, «بقيه نفيه» («Вибраний залишок») між 50–55 роками, «نهاية الكمال» («Межа досконалості») між 65–70 роками. Хоча тема кохання незмінно домінувала в газелях будь-якого періоду, вона весь час розкривалася по-іншому, залежно від настрою й обставин життя поета: з роками його газель набувала філософічності, в ній посилювалися суфійські настрої, тоді як рання лірика поета, на думку Г. У. Туйчиевої, була цілком їх позбавлена [Туйчиева 2005, 62]. Нам було цікаво простежити, чи змінив поет з часом погляд на метричну будову своїх віршів, і якщо так, то як саме? Тож наше завдання у межах статті полягало у визначенні на основі метричного аналізу газелей найуживаніших розмірів, до яких удався Хусро Дехлеві. Перська буква поряд із номером сторінки у квадратних дужках позначає назву дивану, що містить цитовану газель. У випадку відсутності мітки приналежність газелі до того чи іншого дивану лишається під сумнівом.

Наше дослідження було виконане засобами 'aruz-e 'elmi عروض علمي – дохідливої і логічної сучасної системи версифікації, яка не суперечить класичним уявленням про метрику, але дещо відрізняється від них: на відміну від колишніх *jozv جزو* («стовпів», «елементів» віршування), а саме, *sabab سبب*, *vatađ وتد* і *fāsele فاصله*, формотворчим елементом стопи є склад *hejā' هجاء*. Розрізняють три види складів: короткі *hejā' kutāh هجاء كوتاه*, що складаються з двох літер і позначаються символом «U»; довгі *hejā' boland بلند* هجاء, що складаються з трьох літер і позначаються символом «-», плюс двобуквені склади з довгим голосним, еквівалентним двом коротким; подовжені *hejā' kešide هجاء كشیده*, що складаються з чотирьох, а подекуди з п'ятьох літер, і позначаються символом «U -».

Найпершим кроком у напрямку визначення поетичного розміру є правильне прочитання бейту, що досягається засобами *xat-e 'aruz خط عروض* – спеціальної системи запису поетичних рядків, створеної за фонетичним принципом. Ця система запису передбачає дотримання певних правил, зокрема позначення всіх огласовок (تو → ث, دو → دُ); відображення сполучного و як «o» в разі потреби (مَنْ أو → مَنْ أَوْ); випущення літер, які не читаються

(خواهر → خاهر, خویش → خیش, نامه → نام); окреме написання подвоєних приголосних (عزّت → عزّزت, سجّاده → سججاد) тощо, наприклад: شکل دل بردن که تو داری نباشد دلبری را خواب بندیهای چشمت کم بود جادوگری را [خسرو دهلوی 9, 1361]

Жодна не вабить так, як ти,

Жодна не чарує так, як ти.

При записі *xat-e 'aruz* двовірш матиме такий вигляд:

شکل دل بُردن کُ تُو داری نَباشد دلبری را / خاب بَندیهای چِشمت کم بُود جادوگری را

Подібний запис допомагає не лише розставити акценти при читанні, але й забезпечує правильний поділ бейту на склади та його адекватне скандування – *taqti'-e hejāyi* تقطیع هجایی. Іменник *taqti'* походить від арабського дієслова قطع کردن, що означає «різати». При поділі *taqti'-e hejāyi* склади кожного піввірша записуються окремо:

Таблиця 1. Складовий поділ *taqti'-e hejāyi*

شکل	دل	بُردن	ک	تُو	داری	نَباشد	دلبری	را	خاب	بندیهای	چِشمت	کم	بُود	جادوگری	را
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-	-
خا	ب	بِن	دی	ها	ی	چِش	مَت	کَم	بُ	وَد	جا	دو	گ	ری	را
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-

Як видно з запису, перший і другий піввірші повинні точно співпадати за кількісними (кількість складів) і якісними (їхня довгота) ознаками, що є запорукою мелодійності та ритмічності вірша. На випадок виникнення відмінностей між схемами обох місра були розроблені спеціальні правила: *extiyārāt-e zabāni* اختیارات زبانی (мовні можливості) та *extiyārāt-e vazni* وزنی (метричні можливості), яким підпорядковується внесення певних коригувань, зокрема стягнення, зміна довготи голосних, позначення будь-якого останнього складу піввірша як довгого, заміна деяких стоп іншими, тощо (детальніше див. [زمانیان 1374, 35–67]) За одним із правил *extiyārāt-e zabāni*, сьомий короткий склад першого місра (تُ → U) був змінений на довгий. Подовжений склад (خاب) позначений у таблиці уривчастою лінією.

Схематичне зображення бейту у вигляді таблиці дозволяє легко визначити повторювані групи складів – стопи *arkān-e 'aruz* ارکان عروض (дослівно «стовпи», «основи» *'aruz*). Попри те, що

термін «стопа» є античним, ми вважаємо за доцільне вживати його як відповідник *rokn-e 'aruz*, адже ці поняття є здебільшого ідентичними. Стопа є найкоротшим відрізком віршового розміру, одиницею виміру та визначення віршового ритму. В арабській і перській традиціях віршування мірилом визначення стопи є дієслово *فعل* «робити» і штучно утворені від нього парадигми, склади яких за довготою і короткістю відповідають будові відповідних стоп. Зокрема стопа з порядком розміщення складів «– U» отримала назву *fa'ulon* فَعُولُنْ тощо, наприклад:

Таблиця 2. Стопи та їхнє графічне зображення

– U –	– U –	– U –	– U –
<i>fā'elāton</i> فاعلاتن	<i>fā'elāton</i> فاعلاتن	<i>fā'elāton</i> فاعلاتن	<i>fā'elāton</i> فاعلاتن

Основними стопами середньовічні філологи вважали наступні: *mafā'ilon* مفاعيلن, *fā'elāton* فاعلاتن, *mostaf'elon* مستفعلن, *fa'ulon* فعولن, *fā'elon* فاعلن, *motafā'elon* متفاعلن, *mafā'elaton* مفاعلتن, *maf'ulāto* مفعولات [شمس قیس 1373, 50–51].

Метр (*bahr* بحر) – властива віршам ритмічна впорядкованість, базована на дотриманні відповідної міри, а також міра, що полягає у певному сполученні звукових складників, що є еталонами віршованого ритму [Nota Bene 2007, 445]. Поняття метра є ширшим за поняття розміру (*vazn* وزن) – способу організації звукового складу окремого віршованого твору або його уривка. Таким чином, розмір – це один із можливих варіантів метра. На формування того чи іншого розміру в межах метра впливають два чинники: кількість стоп у бейті та їхня форма (основна чи видозмінена стопа). За кількістю стоп традиційно виділяють чотиристопні (*morabba'* مربع), шестистопні (*mosaddas* سدس) та восьмистопні (*mošamman* مثنى) розміри. Восьмикратне (в межах бейту) повторення стопи *fā'elāton* فاعلاتن, формотворчого елемента метра *ramal* رمل, свідчить про те, що перед нами – восьмистопний *ramal*. Оскільки стопа *fā'elāton* فاعلاتن повторюється в повному варіанті та без змін, це характеризує розмір, як основний або нескорочений – *sālem* سالم. Отже, повна назва розміру: *vazn-e ramal-e mošamman-e sālem*.

Наведемо приклад вірша з іншого дивану, також написаного основним розміром:

ز عارض طره بالا کن که کار خلق در هم شد علم بر کش، که بر خوبانت سلطانی مسلم شد

فکندی برقع از روی و ز یعقوبان بشد دیده گذشتی بر سر بازار و حسن یوسفان گم شد
[خسرو دهلوی 1361, 136, غ]

Прийми кучері з обличчя свого, адже справи людські позаплутувалися.

Підійми прапор, адже закохані в тебе визнали тебе правительською.

Ти відкинула покривало з обличчя – і Йакови засліпилися [від твоєї краси],

Вийшла на базар – і зблідла краса Йосипів.

Запис віршованого уривка засобами *xat-e 'aruz*:

ز عارض طررر بالا کن ک کار خلق در هم شد / علم بر کش، ک بر خوبانت سلطانی
مُسللم شد

فکندی برقعز روی ز یعقوبان بشد دید / گذشتی بر سر بازار حسن یوسفان گم شد

Таблиця 3. Складова розбивка *taqti 'e hejāyi*

ز	ع	ا	ر	ط	ر	ک	لا	کن	ک	کا	ر	خ	ق	ذ	هم	شد
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
ع	تم	یر	کش	ک	بر	خو	با	نت	سل	طا	نی	م	سل	تم	شد	
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
ف	کن	دی	بر	ق	عز	رو	ی	ز	یع	قو	بان	ب	شد	دی	د	
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
گ	نش	تی	بر	س	ر	با	زا	ر	حس	ن	یو	س	فان	گم	شد	
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
مفاعیلن mafā'ilon				مفاعیلن mafā'ilon				مفاعیلن mafā'ilon				مفاعیلن mafā'ilon				

З метою збереження метричної гармонії вірша, короткі склади *ر* *ن* перетворилися на довгі, а довгий склад *نت* – на короткий за правилом *extiyārāt-e zabāni* про зміну довготи голосних. У подовжених складах на зразок *بان* і *فان* відбувається падіння приголосного *ن*, внаслідок чого вони позначаються як довгі «–». Це пояснюється тим, що неогласований кінцевий *ن* зменшує довготу препозитивного голосного, що робить слова *جان* і *جا* тотожними за довготою. Восьмикратне повторення стопи *mafā'ilon*, *مفاعیلن* складової метра *hazaj* *هزج*, характеризує розмір поетичного уривка як *vazn-e hazaj-e mošamman-e sālem*.

Варте уваги те, що основні моделі стоп у поетичній практиці зустрічаються вкрай рідко: зазвичай переважають похідні, видозмінені моделі – *zehāf* *زحاف*, що утворюються шляхом огла-

совування неогласованих літер або скороченням чи додаванням однієї чи кількох літер (див. додаток):

ساقیا بادہ ده امروز کہ جانان اینجاست سر گلزار نداریم کہ بستان اینجاست
اگرم نقل و شرابی نبود گو کم باش گریه تلخ و شکر خنده پنهان اینجاست
[خسرو دهلوی 1361, 79, ب]

Виночерпю, принеси вина, тому що сьогодні тут [моя] мила.

Ми не хочемо гуляти у саду, адже квітник – ось він.

Нехай в мене немає солодошів і вина,

[Проте] тут є гіркі сльози і солодкий прихований сміх.

Запис віршованого уривка засобами *xat-e 'aruz*:

ساقی یا باد د امروز ک جانان این جاست / سر گلزار نداریم ک بستان این جاست
اگرم نقل شرابی نبود گو کم باش / گری ی تلخ شکر خندی پنهان این جاست

Таблиця 4. Складова розбивка *taqti '-e hejāvi*

جاست	این	نان	جا	ک	ز	ا	ر	و	ا	م	د	د	با	یا	قی	سا
–	–	–	–	U	U		–	–	–	U	U	–	–	U	–	–
جاست	این	تان	بُس	ک	م	ری	ا	دا	ن	ر	ن	ر	زا	گل	ر	س
–	–	–	–	U	U	–	–	–	U	U	–	–	–	–	U	U
باش	کم	گو	وَد	بُ	ن	بی	را	ش	ل	نق	رَم	گ	ا	گ	ا	ا
–	–	–	–	U	U	–	–	–	U	U	–	–	–	–	U	U
جاست	این	هان	پن	ی	د	خن	ک	ش	خ	ش	ی	ی	ی	ی	ی	ی
–	–	–	–	U	U	–	–	–	U	U	–	–	–	–	U	–
fa'lon		fa'alāton		fa'alāton			fa'alāton			fa'alāton			fa'alāton			

Падіння неогласованого *ن* перетворює подовжені склади *این تان* і *هان* на довгі. Третій короткий склад четвертого піввірша (*ی*) змінився на довгий за правилом *extiyārāt-e zabāni*. Згідно з правилами *extiyārāt-e vazni*, на початку піввірша поет має право без шкоди для ритму вжити замість стопи *fa'alāton* (*فاعلاتن* – – U U) *fā'elāton* (*فاعلاتن* – – U –), що й спостерігається у першому і четвертому місра, проте за основу при визначенні розміру братиметься *fa'alāton* *فاعلاتن*. Як видно з таблиці, наведеної у додатку, стопа *fa'alāton* *فاعلاتن* є видозміненою формою від *fā'elāton* *فاعلاتن* (*زهāf-e maxbun* زحاف مخبون), а *fa'lon* *فعلن* утворюється внаслідок зміни вже похідної стопи *fa'alāton* *فاعلاتن* (*زهāf-e mahzuf* زحاف محذوف). Оскільки видозмінена стопа *fā'elāton* *فاعلاتن* повторюється вісім разів, розмір уривка – *vazn-e ramal-e mošamman-e maxbun-e mahzuf*.

Розглянемо ще один поетичний уривок з другого дивану поета:
 نی پای آنکه از سر کویت سفر کنم / نی دست آنکه دست به زلف تو در کنم
 چندین شبم گذشت به کنج خراب خویش / ممکن نشد که لوح صبوری ز بر کنم
 [خسرو دهلوی 1361, 429, و]

І піти з твоєї вулиці мені несила,

І торкнутися твоїх кучерів не маю можливості.

Скільки ночей я провів у своєму зруйнованому кутку!

Неможливо було вивчити на пам'ять урок терпіння.

Запис віршованого уривка засобами *xat-e 'aruz*:

نی پای آنک از سر کویت سفر کنم / نی دست آنک دست ب زلف تو در کنم
 چندین شبم گذشت ب کنج خراب خویش / ممکن نشد ک لوح صبوری ز بر کنم

Таблиця 5. Складова розбивка *taqti'-e hejāyi*

نَم	ک	فَر	سَ	یَت	کُو	ر	سَ	از	ک	اَن	ی	پَا	نِی
-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
نَم	ک	دَر	ث	ف	زُل	ب	ت	دَس	ک	اَن	ت	دَس	نِی
-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
خِیْش	ب	رَا	خ	ج	کُن	ب	ت	دَش	گ	بَم	ش	دِیْن	چِن
-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
نَم	ک	بَر	ز	رِی	بُو	ص	ح	لُو	ک	شُد	ن	کِن	مُم
-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
فاعِلن <i>fā'elon</i>			مفاعِل'ilo <i>mafā'ilo</i>			فاعِلات'elāto <i>fā'elāto</i>			مفعول'ulo <i>maf'ulo</i>				

За правилом *extiyārāt-e zabāni*, короткі склади *ج* і *ف* змінилися на довгі. Стопи *maf'ulo* مفعول' i *mafā'ilo* مفاعِل' є похідними від *mafā'ilon* مفاعِلن (*zehāf-e axrab* زحاف مکفوف i *zehāf-e makfuf* زحاف مکفوف відповідно), тоді як *fā'elāto* فاعِلات' i *fā'elon* فاعِلن утворилися від основної стопи *fā'elāton* فاعِلاتن (*zehāf-e makfuf* زحاف مکفوف i *zehāf-e mahzuf* زحاف محذوف відповідно). Чергуванням стоп *mafā'ilon* مفاعِلن i *fā'elāton* فاعِلاتن утворюється метр *mozāre'* مضارع; чотирикратне повторення елемента *mafā'ilon* مفاعِلن i *fā'elāton* فاعِلاتن визначає розмір вірша як *vazn-e mozāre'-ye morabba'-e axrab-e makfuf-e mahzuf*.

Зрозуміло, щовмежаходнієїрозвідкинеможливопроілюструвати випадки вжитку всіх розмірів, до яких удавався Хусро Дехлеві, через те ми обмежилися найуживанішими з них. Для наочності наводимо зведену таблицю, укладену професором Мохаммадом Тасбіхі на основі аналізу газельної лірики Аміра Хусро:

Таблиця 6. Найуживаніші газельні метри Хусро Дехлеві

№	Метр	Складові стопи	Поет. традиція	Кільк. газелей
1	هَزَج <i>hazaj</i>	مفاعيلن <i>mafā'ilon</i> (--- U)	арабська перська	563
2	رَمَل <i>ramal</i>	فاعلاتن <i>fā'elāton</i> (-- U -)	арабська перська	548
3	مُضَارِع <i>mozāre'</i>	مفاعيلن فاعلاتن <i>mafā'ilon fā'elāton</i> (--- U / -- U -)	арабська перська	269
4	مُجْتَاث <i>mojtaš</i>	مُستفعلن فاعلاتن <i>mostaf'elon fā'elāton</i> (- U -- / -- U -)	арабська перська	264
5	رَجَز <i>rajaz</i>	مُستفعلن <i>mostaf'elon</i> (- U --)	арабська перська	147
6	خَفِيف <i>xafif</i>	فاعلاتن مُستفعلن فاعلاتن <i>fā'elāton mostaf'elon fā'elāton</i> (-- U - / - U -- / -- U -)	арабська перська	112
7	مُتَقَارِب <i>motaqāreb</i>	فَعولُن <i>fa'ulon</i> (-- U)	арабська перська	39
8	سَرِيع <i>sari</i>	مُفتعلن مُفتعلن فاعلن <i>mofta'elon mofta'elon fā'elān</i> (- U U - / - U U - / - U -)	арабська перська	16
9	بَسِيط <i>bāsīt</i>	مُستفعلن فاعلن <i>mostaf'elon fā'elon</i> (- U -- / - U -)	арабська	1
10	كامل <i>kāmel</i>	مُتفاعِلن <i>motaḡā'elon</i> (- U - U U)	арабська	1

Проведене на матеріалі з п'ятьох ліричних збірок дослідження засвідчило, що, незалежно від віку, основними робочими метрами Аміра Хусро були *ramal* і *hazaj*, хоч у молоді роки (газелі з дивану «تحفة الصغر») поет також часто писав метром *xafif*, а в зрілі роки надавав перевагу *mozāre'*. Отримані нами результати збігаються з висновками М. Тасбіхі та Г. У. Туйчиєвої, що також досліджували метричну структуру газелей Хусро Дехлеві. Варто відзначити, що *hazaj*, *mozāre'* і *ramal* очолюють складений Садроддіном Заманієм перелік найпопулярніших у перській традиції метрів [زمانیان 1374, III]. Причина їхнього широкого застосування в ліриці пояснюється специфічністю рис, притаманних мові газелі: «З огляду на те, що метою газелі є заспокоєння думки і насолода душі, її опорою повинен бути приємний, милозвучний метр...» [Чалисова 1997, 288], а плавність і вишуканість вищезазначених метрів якнайкраще відповідає цій вимозі. Отже, можна стверджувати, що, попри свою винахідливість і схильність до експериментувань (наприклад, спроби застосування арабо-перської просодії до матеріалу живих новоіндійських діалектів), при написанні газелей мовою фарсі Амір Хусро надавав перевагу виваженим і перевіреною традицією метрам.

ЛІТЕРАТУРА

Аллахвердиев Г. Труд Хатиба Тебризи «Китаб ал-Кафи фил-’аруз ва-л-кавафи» как источник по восточной поэтике. Баку, 1992.

Бахид Табризи. «Джам’и мухтасар». Трактат о поэтике. Критич. текст, пер. и примеч. Бертельса А. Е. Москва, 1959, 158 с. + текст на фарси.

Джафар А. Особенности азербайджанской поэтической метрики аруза. Москва, 1960.

Корш Ф. Е. Основы персидского стихосложения. Москва, 1901.

Крачковский И. Ю. «Китаб ал-бади» – Избранные сочинения, т.6, Москва–Ленинград, 1960.

Крымский А. Е. Арабская литература в очерках и образцах. Москва, 1911.

Літературознавчий словник-довідник Nota Bene. Київ, 2007.

Мусульманкулов Р. Персидско-таджикская классическая поэтика X–XV вв. Москва, 1989.

Рейснер М. Л. Хусайн Ваиз Кашифи. «Чудеса мысли в искусстве поэзии» (с. 258–289) // Восточная поэтика. Москва, 1996.

Стеблева И. В. Извлечения из трактата Бабура по стихосложению // Письменные памятники Востока: историко-филологическое исследование. Москва, 1970.

Табатабаи А. Газель Амира Хосрова Дехлеви (на персидском языке) с. 148–153 // Амир Хосров Дехлеви. Сборник статей под ред. И. М. Муминова, вып. 458, Ташкент, 1975.

Гуйчиева Г. У. Аруз в контексте газелей Амира Хосрова Дехлеви. Ташкент, 2005.

Фролов Д. В. Классический арабский стих. История и теория аруда. Москва, 1991.

Чалисова Н. Ю. Ватват и его трактат «Сады Волшебства» – Рашид ад-Дин Ватват. Сады волшебства в тонкостях поэзии. Москва, 1985.

Чалисова Н. Ю. Персидская поэзия на весах поэтики – Шамс-и Кайс Мухаммад ар-Рази. Свод правил персидской поэтики. Москва, 1997.

Sharma S. Amir Khusraw: The Poet of Sufis and Sultans. – Oxford, 2005.

Wahid Mirza M. *The Life and Works of Amir Khusrau*. Delhi, 1974.

सफ़दर आह. महाकव ख़ुसरो. – लखनऊ, 1996.

المعجم. شمس قیس رازی. به کوشش سیروس شمیسا. تهران، 1373.
 بررسی آوزان شعر فارسی (عروض). صدرالدین زمانیان. تهران، 1374.
 دیوان امیر خسرو دهلوی. به مقدمه و اشراف محمد روشن. تهران، 1380.
 سعید نفیسی. بکوشش: م. درویش. تهران، 1361 دیوان کامل امیر خسرو دهلوی.
 وزن شعر فارسی. پرویز ناتل خانلری. تهران، 1373.
 وزن شعر امیر خسرو دهلوی. محمد حسین تسییحی.

www.ichodoc.ir/p-a/CHANGED/168/html/168-46.htm

ДОДАТОК

Таблица 7. Найпоширеніші видозмінені стопи

Стопи						Zehāfāt زحافات
مفعولات <i>maf'ulāto</i>	فاعِلن <i>fā'elon</i>	مُسْتَفْعِلن <i>mostaf'elon</i>	فاعِلاتن <i>fā'elāton</i>	مفاعِلن <i>mafā'ilon</i>	فَعولن <i>fa'ulon</i>	
						مخلوع <i>maxlu'</i>
				مفاعِلن <i>mafā'elon</i>	فَعولن <i>fa'ulo</i>	مقبوض <i>maqbus</i>
		مُسْتَفْعول <i>mostaf'el</i>	فاعِلات <i>fā'elāt</i>	مفاعِل <i>mafā'il</i>	فَعول <i>fa'ul</i>	مقصور <i>maqsur</i>
			فاعِلن <i>fā'elon</i>	فَعولن <i>fa'ulon</i>	فَعَلن <i>fa'al</i>	محدوف <i>mahzuf</i>
					فَعِلن <i>fa'lon</i>	اَثلَم <i>ašlam</i>
				فَع <i>fa'</i>	فَع <i>fa'</i>	اَبْتَر <i>abtar</i>
		مُسْتَفْعول <i>mostaf'elo</i>	فاعِلات <i>fā'elāto</i>	مفاعِل <i>mafā'ilo</i>		مكفوف <i>makfuf</i>
				مفعولن <i>maf'ulon</i>		اخرَم <i>axram</i>
				مفعول <i>maf'ulo</i>		اخرَب <i>axrab</i>
				فاعِلن <i>fā'elon</i>		اَشْتَر <i>aštar</i>
				فَعول <i>fa'ul</i>		اَهْتَم <i>ahtam</i>

				فَعَلَ <i>fa'al</i>		مَجْبُوب <i>majbub</i>
	فَعَلْنَ <i>fa'elon</i>	مَفَاعِلْنَ <i>mafā'elon</i>	فَعَلَاتِنَ <i>fa'alāton</i>			مَخْبُون <i>maxbun</i>
		مَفَاعِلَ <i>mafā'elo</i>	فَعَلَاتُ <i>fa'alāto</i>			مَشْكُول <i>maškul</i>
			فَعَلْنَ <i>fa'lon</i>			أَصْلَمَ <i>aslam</i>
			مَفْعُولِنَ <i>maf'ulon</i>			مُشْعَتٌ <i>moš'ašš</i>
			فَاعِلَاتِنَ <i>fā'elātān</i>	مَفَاعِلَانِ <i>mafā'ilān</i>		مُسَبَّغٌ <i>mosabbag</i>
	فَعَلْنَ <i>fa'lon</i>	مَفْعُولِنَ <i>maf'ulon</i>				مَقْطُوعٌ <i>maqtu'</i>
		مُفْتَعِلْنَ <i>mofta'elon</i>				مَطْوِيٌّ <i>matvi</i>
		مُسْتَفْعِلَاتِنَ <i>ostaf'elātān</i>				مُرْفَلٌ <i>moraffal</i>
فَع <i>fa'</i>						مَنْحُورٌ <i>manhur</i>
فَاع <i>fā'</i>						مَجْدُوعٌ <i>majdu'</i>
مَفْعُولِنَ <i>maf'ulon</i>						مَكْشُوفٌ <i>makšuf</i>